

Sygn. akt IV CZ 10/18

POSTANOWIENIE

Dnia 28 marca 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Tyczka-Rote (przewodniczący)

SSN Anna Kozłowska

SSN Roman Trzaskowski (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku „E.” Spółki Akcyjnej z siedzibą w G.

przy uczestnictwie [...]

o stwierdzenie zasiedzenia służebności gruntowych o treści odpowiadającej
służebności przesyłu,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 28 marca 2018 r.,

zażalenia uczestnika postępowania Z.K.

na postanowienie Sądu Okręgowego w W. z dnia 22 czerwca 2017 r., sygn. akt I

Ca .../16,

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

Wnioskodawca „E.” S.A. w G. domagał się stwierdzenia, że on, ewentualnie Skarb Państwa, nabył przez zasiedzenie służebności gruntowe o treści odpowiadającej służebności przesyłu, umożliwiające korzystanie z urządzeń przesyłowych i instalacji elektroenergetycznych wchodzących w skład linii elektroenergetycznych 15kV i 0,4 kV, obciążające należące do uczestników: nieruchomości położoną w miejscowości Z., oznaczoną w wypisie z rejestru gruntów Starostwa Powiatowego w R. jako działka nr 216/2 i 216/5, dla której w Sądzie Rejonowym w R. prowadzona jest księga wieczysta nr .../6; nieruchomości położoną w miejscowości . oznaczoną w wypisie z rejestru gruntów Starostwa Powiatowego w R. jako działka numer 165/1, dla której w Sądzie Rejonowym w R. prowadzona jest księga wieczysta nr .../4; nieruchomości położoną w miejscowości P., oznaczoną w wypisie z rejestru gruntów Starostwa Powiatowego w R. jako działka numer 1247, 1260/4, 1261/18, 1261/9, dla której w Sądzie Rejonowym w R. prowadzona jest księga wieczysta nr .../0; nieruchomości położoną w miejscowości B., oznaczoną w wypisie z rejestru gruntów Starostwa Powiatowego w R. jako działka numer 51, dla której w Sądzie Rejonowym w R. prowadzona jest księga wieczysta nr .../2.

Postanowieniem z dnia 23 czerwca 2016 r. Sąd Rejonowy w R. oddalił wnioski „E.” S.A. w G.

Ustalił m.in., że na działkach nr 216/2 i 216/5 położonych w Z. urządzenia wchodzące w skład linii napowietrznej niskiego napięcia 0,4 kV zostały wybudowane w roku 1967, linia została zmodernizowana po starej trasie w roku 1987. Część tej linii została wybudowana w 1987 r. (działka 216/5). Na działce nr 165/1 położonej w S. linia napowietrzna średniego napięcia wybudowana została i oddana do eksploatacji w dniu 9 sierpnia 1969 r. Linia napowietrzna niskiego napięcia wybudowana została w latach 50-tych ubiegłego wieku. Na działkach nr 1247, 1260/4, 1261/18, 1261/9 położonych w P. urządzenia elektroenergetyczne wybudowane zostały w 1973 r. Na działce nr 51 w B. urządzenia elektroenergetyczne niskiego i średniego napięcia wybudowane zostały w roku 1969 i załączone pod napięcie 6 września 1969 r.

Sąd ustalił ponadto, do kogo należą poszczególne nieruchomości oraz jakie konkretnie urządzenia się na nich znajdują.

Oddalając wniosek, Sąd Rejonowy przyjął, że z uwagi na złą wiarę wnioskodawcy może być mowa jedynie o 30-letnim terminie do stwierdzenia zasiedzenia służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu. Uznał zarazem, że wnioskodawca nie wykazał faktu przeniesienia spornych urządzeń przesyłowych przez swoich poprzedników prawnych, poprzestając na formalnym wykazaniu swoich przekształceń podmiotowych oraz ogólnikowym wykazaniu przekazywania majątku w wyniku tych przekształceń. Zwrócił też uwagę, że niedopuszczalne jest zaliczanie przez następcę prawnego przedsiębiorstwa państwowego posiadania wykonywanego przez to przedsiębiorstwo przed dniem 1 lutego 1989 r. (do tego dnia przedsiębiorstwa nie można uznać za posiadacza). Wskazał ponadto „marginalnie”, że instytucja służebności przesyłu w kodeksie cywilnym znalazła się dopiero począwszy od 3 sierpnia 2008 roku, nie mogło zatem dojść do zasiedzenia ograniczonego prawa rzeczowego, które „formalnie nie istniało”, byłoby to bowiem stosowaniem prawa wstecz.

Postanowieniem z dnia 22 czerwca 2017 r. Sąd Okręgowy w W. uchylił zaskarżone postanowienie i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu.

Wskazał, że uzasadnienie postanowienia z dnia 23 czerwca 2016 r. nie odpowiada wymaganiom określonym w art. 328 § 2 w związku z art. 13 § 2 k.p.c. Wynika z niego, że Sąd Rejonowy zanegował pryncypialnie możliwość nabycia przez zasiedzenie służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu, w związku z czym analiza przesłanek zasiedzenia - a tym samym istota niniejszej sprawy - pozostała na uboczu. Treść uzasadnienia nie wskazuje, kto wznioł urządzenia przesyłowe na nieruchomościach będących własnością obecnych uczestników postępowania, nie dookreśla terminów ich posadowienia (w wypadku linii przesyłowych usytuowanych na działkach w Z. i P. są to tylko daty roczne, a w wypadku linii niskiego napięcia położonej na nieruchomości w S. posłużono się jeszcze mniej precyzyjnym określeniem - „lata 50-te ubiegłego wieku”), nie wyjaśnia, czy posadowienie to wiąże z początkiem posiadania zależnego o treści odpowiadającej służebności przesyłu i przede wszystkim nie podaje czy, a jeśli tak - jakie podmioty i poprzez jakie czynności od

tego czasu władały faktycznie przedmiotowymi nieruchomościami, korzystając z nich w określony sposób.

Sąd pierwszej instancji w swym uzasadnieniu posłużył się jedynie ogólnikami, stwierdzając, że ustalony stan faktyczny był bezsporny i ustalił go w oparciu o twierdzenia wnioskodawcy, które wprost bądź milcząco przyznali uczestnicy postępowania, jednocześnie konstatując, że twierdzenia te znajdowały potwierdzenie w dokumentach dołączonych do akt sprawy, z których przeprowadził dowód, jak również, że w całości dał wiarę zeznaniom świadka A.S.

W sferze ocen prawnych Sąd Rejonowy poprzestał na fragmentarycznym zacytowaniu przepisów art. 292 k.c. i 172 k.c., nie odnosząc ich treści do realiów sprawy i pomijając kwestie intertemporalne.

W związku z tym, Sąd Okręgowy uznał, że w sprawie doszło do nierozpoznania istoty sprawy w rozumieniu art. 386 § 4 w związku z art. 13 § 2 k.p.c. z powodu braku koniecznych do rozstrzygnięcia sprawy ustaleń faktycznych.

Uczestnik postępowania Z. K. w zażaleniu zarzucił zaskarżonemu postanowieniu naruszenie art. 386 § 1, 4 i 6 w związku z art. 13 § 2 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W orzecznictwie Sądu Najwyższego jednolicie przyjmuje się, że zażalenie przewidziane w art. 394¹ § 1¹ k.p.c. ma na celu jedynie skontrolowanie przez Sąd Najwyższy, czy orzeczenie kasatoryjne sądu drugiej instancji, przekazujące sprawę do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji, zostało prawidłowo oparte na jednej z przesłanek przewidzianych w art. 386 § 2 lub 4 k.p.c., a więc, czy powołana przez sąd drugiej instancji przyczyna uchylenia odpowiada wskazanej w uzasadnieniu podstawie ustawowej i czy rzeczywiście wystąpiła w sprawie. Dokonywana ocena powinna mieć zatem charakter formalny i skupiać się wyłącznie na ustanowionych w powyższych przepisach przesłankach uchylenia orzeczenia sądu pierwszej instancji i nie może wkraczać nie tylko w ocenę merytorycznego stanowiska sądu drugiej instancji w kwestii materialnoprawnych podstaw rozstrzygnięcia, lecz także w ocenę prawidłowości zastosowania przez ten sąd innych przepisów prawa procesowego, nie związanych bezpośrednio ze wskazaną przyczyną uchylenia wyroku sądu pierwszej instancji (por. np.

postanowienia z dnia 7 listopada 2012 r. IV CZ 147/12, OSNC 2013, nr 3, poz. 41, z dnia 25 czerwca 2015 r., V CZ 6/16, z dnia 29 października 2015 r., I CZ 92/15 i z dnia 7 kwietnia 2016 r. II CZ 6/15, nie publ.).

Sąd Okręgowy, uchylając zaskarżony wyrok, powołał się na nierozpoznanie istoty sprawy przez Sąd pierwszej instancji (art. 386 § 4 k.p.c.).

Sąd Najwyższy wskazywał wielokrotnie, że nierozpoznanie istoty sprawy, w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c., jest wadliwością rozstrzygnięcia polegającą na wydaniu przez sąd pierwszej instancji orzeczenia, które nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy, bądź zaniechaniu zbadania przez ten sąd materialnej podstawy żądania albo merytorycznych zarzutów stron z powodu bezpodstawnego przyjęcia, że istnieje przesłanka materialnoprawna lub procesowa unicestwiająca roszczenie (por. postanowienia z dnia 23 września 1998 r. II CKN 897/97, OSNC 1999/1/22, z dnia 12 lutego 2002 r. I CKN 486/00, OSP 2003/3/36, z dnia 19 czerwca 2013 r., I CSK 156/13, nie publ.; z dnia 25 czerwca 2015 r., V CZ 35/15, nie publ. i z dnia 7 kwietnia 2016 r. II CZ 6/16, nie publ.). Nierozpoznanie istoty sprawy zachodzi także w przypadku dokonania przez sąd pierwszej instancji oceny prawnej żądania bez ustalenia podstawy faktycznej, co wymagałoby poczynienia kluczowych ustaleń po raz pierwszy w instancji odwoławczej; w takiej sytuacji uzasadnione jest uchylenie orzeczenia ze względu na respektowanie uprawnień stron wynikających z zasady dwuinstancyjności postępowania sądowego (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 5 grudnia 2012 r., I CZ 168/12, OSNC 2013, nr 5, poz. 68, z dnia 23 września 2016 r., II CZ 73/16, nie publ., z dnia 24 stycznia 2017 r., V CZ 92/16, nie publ., z dnia 22 lutego 2017 r., IV CZ 112/16, IV CZ 113/16 i IV CZ 114/16, nie publ. oraz z dnia 14 czerwca 2017 r., IV CZ 18/17 i IV CZ 25/17, nie publ.).

Taka właśnie sytuacja zaistniała w niniejszej sprawie, dlatego Sąd Okręgowy – przyjmując, że Sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy – nie naruszył art. 386 § 4 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

W niniejszej sprawie Sąd Rejonowy ograniczył się do ustalenia, o jakie urządzenia chodzi, w jakich latach zostały wybudowane i czyją własność stanowią aktualnie przedmiotowe nieruchomości. W oparciu o tak ujętą podstawę faktyczną

rozstrzygnięcia ocenił, że wniosek o stwierdzenie zasiedzenia jest bezzasadny. Podzielić należy stanowisko Sądu Okręgowego, iż sporządzone przez Sąd Rejonowy uzasadnienie posiada wady uniemożliwiające dokonanie kontroli instancyjnej, skoro Sąd ten zaniechał ustalenia podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, w zakresie istotnym w sprawie o zasiedzenie służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu.

Z tych względów, na podstawie art. 394¹ § 3 w związku z art. 398¹⁴ k.p.c. Sąd Najwyższy oddalił zażalenie, pozostawiając rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie (art. 108 § 1 w związku z art. 394¹ § 3 w związku z art. 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c.).

kc

aj